

Værktøjskasse til Børnemiljøvurdering BMV

Børnemiljøvurderingen har åbnet
op for en hel ny verden. De undersøgelser,
vi har lavet, giver os indsigt i børnenes miljø
fra en anden vinkel end hidtil.

(Souschef i børnehave)

dcum.

Dansk Center for Undervisningsmiljø · Danish Centre of Educational Environment
www.dcum.dk · dcum@dcum.dk · tlf. +45 722 654 00 · fax +45 722 654 01
Blommevej 40 · DK - 8930 Randers NØ

Introduktion

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM, har udviklet en række forskellige værktøjer, som I kan bruge, når I skal lave jeres børnemiljøvurdering, BMV. Her i Værktøjskassen præsenterer vi værktøjerne og beskriver arbejdsgangen i BMV-arbejdet.

Proces

BMV'en er en vurdering af dagtilbuddet, hvor I undersøger børnenes opfattelse af dagtilbuddet og den hverdag, de oplever.

VÆRKTØJ	HVAD ER DET?	HVORNÅR KAN I BRUGE DET?	HVAD FÅR I UD AF DET?
<i>Vejledning om børnemiljøvurdering</i>	En beskrivelse af Dagtilbudslovens krav til BMV.	når I ønsker at få viden om kravene til en BMV.	I får overblik over den proces, som I skal igennem, og de krav loven stiller.
<i>BMV Sådan!</i>	En skabelon til BMV. I kan gemme skabelonen på egen computer, og herefter kan I skrive direkte i den, efterhånden som BMV-arbejdet skrider frem. Alternativt kan I skrive jeres resultater ind, når arbejdet med de fire faser er afsluttet.	når I skal samle hovedkonklusionerne fra jeres arbejde med børnemiljøvurderingen.	Den udfyldte skabelon er jeres BMV, som I kan offentliggøre i institutionen og på internettet.

Planlægning

Når I laver en plan for jeres arbejde med BMV'en, får I et overblik over den proces, som I skal igennem. Til planlægningsarbejdet kan I bruge disse værktøjer:

VÆRKTØJ	HVAD ER DET?	HVORNÅR KAN I BRUGE DET?	HVAD FÅR I UD AF DET?
<i>Dialogkort – Lav en køreplan for jeres BMV-forløb</i>	Et dialogværktøj, som hjælper jer i gang med at lave en køreplan for jeres BMV.	når I ønsker, at ledelse, medarbejdere og evt. forældre får en snak om BMV'ens hvem, hvad, hvordan, hvornår og hvorfor.	Ved at besvare de konkrete spørgsmål som dialogkortene stiller, får I planlagt jeres BMV-forløb.
<i>Cafédebat</i>	Et debatværktøj, som guider jer igennem en proces, hvor I gruppevis finder frem til jeres værdier for et godt børnemiljø eller deltemaer omkring børnemiljøet.	når I skal indkredse, hvad I forstår ved et godt børnemiljø i jeres institutionnår I ønsker en sjov og effektiv ramme omkring en børnemiljødrøftelse i personalegruppen eller på en forældreaften.	De værdier, I finder frem til i cafédebat-ten, kan I senere bruge til at holde jeres resultater fra kortlægningen op imod og se på, om I i praksis gør det, I gerne vil.

Fase 1: Kortlægning

I kortlægningsfasen skal I indsamle data om, hvordan børnene oplever børnemiljøet. I skal kortlægge dagtilbuddets fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.

DCUM anbefaler, at I starter jeres undersøgelse med en bred kortlægning, som kan give jer et helhedsbillede af det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet.

VÆRKTØJ	HVAD ER DET?	HVORNÅR KAN I BRUGE DET?	HVORDAN BEARBEJDER I DATA?
Børnemiljø-termometeret www.bm-termometeret.dk	Et internetbaseret værktøj. Gennem spørgeskemaer og pædagogisk observation kortlægger I børnemiljøet i dagpleje, vuggestuer, børnehaver, integrerede institutioner og/eller fritidshjem.	· når I ønsker et billede af, hvordan børnene oplever deres fysiske, psykiske og æstetiske miljø.	Systemet tæller besvarelserne sammen og viser resultaterne samlet for hele dagtilbuddet og/eller fordelt på stue- eller gruppeniveau. Ud fra resultatoversigterne er det let at identificere positive og negative forhold i jeres børnemiljø.

I en termometerundersøgelse kortlægger I syv temaer:

- Relationer mellem børnene
- Relationer mellem børnene og de voksne
- Ergonomi, indeklima og hygiejne
- Lokaler og udearealer
- Sikkerhed
- Leg og aktiviteter
- Mad, helbred og velbefindende.

Uanset hvilke kortlægningsværktøjer I vælger at bruge, bør I sikre jer, at jeres brede kortlægning kommer omkring ovenstående syv temaer, så BMV'en bliver fyldestgørende i forhold til lovens krav om kortlægning af det fysiske, det psykiske og det æstetiske børnemiljø.

Dybdegående undersøgelse af bestemte temaer

Når I har lavet jeres termometerundersøgelse, anbefaler DCUM, at I ser nærmere på de områder, som skiller sig ud – positivt og negativt. I kan få mere viden om en bestemt problemstilling eller et bestemt tema ved at anvende nogle af følgende værktøjer:

VÆRKTØJ	HVAD ER DET?	GOD TIL AT UNDERSØGE	HVORDAN BEARBEJDER I DATA?
Børneinterview	Et værktøj som beskriver, hvordan I via tre forskellige metoder kan tale med børn om, hvordan de opfatter deres hverdag i dagtilbuddet.	· relationer mellem børnene · relationer mellem børnene og de voksne · ergonomi, indeklima og hygiejne · lokaler og udearealer · sikkerhed · leg og aktiviteter · mad, helbred og velbefindende.	Gruppér børnenes svar i et passende antal kategorier. Kategorierne skal dække de forskellige typer af svar, børnene har givet. Viser børnenes svar et bestemt mønster?
Iagttagelsesskema	Et skema som I kan bruge til at lave systematiske iagttagelser af, hvordan dagligdags situationer udspiller sig.	· leg og aktiviteter · relationer mellem børnene · relationer mellem børnene og de voksne · sikkerhed.	Gruppér jeres iagttagelser i et passende antal kategorier. Kategorierne afhænger af, hvor mange forskellige versioner af situationen, I har oplevet. Viser jeres iagttagelser en bestemt tendens?
Undersøgelseskassen	Et værktøj, som hjælper jer med at lave en kasse med bestemte genstande, som I kan bruge til at understøtte en snak med børnene om et bestemt emne.	· relationer mellem børnene · relationer mellem børnene og de voksne · sikkerhed · lokaler og udearealer.	Tal med børnene ud fra tingene i kassen. Gruppér børnenes udsagn i et passende antal kategorier. Kategorierne skal dække de forskellige typer af udsagn. Hvad viser børnenes udsagn jer?

<i>Rundgangsskema til lokalevurdering</i>	En "tjekliste" som børn og voksne – fx i par eller i små grupper – kan bruge, når I skal vurdere dagtilbuddets fysiske og æstetiske rammer.	· ergonomi, indeklima og hygiejne · lokaler og udearealer · sikkerhed.	Saml alle skemaer ind og tæl pointene i de forskellige kategorier sammen. Se på de enkelte rum for sig: Hvad scorer højt? – lavt?
<i>Rundgangsskema til vurdering af uderum</i>	En "tjekliste" som børn og voksne – fx i par eller i små grupper – kan bruge, når I skal vurdere uderummets fysiske og æstetiske rammer.	· lokaler og udearealer · sikkerhed.	Saml alle skemaer ind og tæl pointene i de forskellige kategorier sammen. Hvad scorer højt? – lavt?
<i>Relationsblomst</i>	Værktøjet er en slags sociogram, der visuelt anskueliggør de sociale relationer og kontakter i en gruppe.	· relationer mellem børnene · relationer mellem børnene og de voksne.	Se på antallet og styrken af børnenes relationer. Hvilket billede af børnenes relationer viser blomsten?
<i>Optællingsskema</i>	Et skema som I kan bruge til at tælle bestemte situationer, der udspiller sig i dagtilbuddet.	· relationer mellem børnene · relationer mellem børnene og de voksne · ergonomi, indeklima og hygiejne · lokaler og udearealer · sikkerhed · leg og aktiviteter · mad, helbred og velbefindende.	Tæl situationerne sammen. Hvad siger resultatet jer?
<i>Relationsskema</i>	Et skema som giver jer indblik i relationerne mellem den enkelte voksne og børnene i dagtilbuddet.	· relationer mellem børnene og de voksne.	Saml tilbagemeldingerne i det tilhørende opsamlingskema, og vurder kvaliteten i relationerne. Hvad viser opsamlingskemaet jer om børnenes relationer til de voksne?
<i>Venskabsskema</i>	Et skema som I kan bruge til at kortlægge børnenes venskabsrelationer	· relationer mellem børnene.	Tæl sammen, hvor mange relationer, hvert barn har, og se på kvaliteten af relationerne. Hvad viser det om børnenes venskaber?

Fase 2: Beskrivelse

I denne fase bearbejder og fortolker I de data, I indsamlede i kortlægningen. Prøv at se på det, der skiller sig ud eller det, der irriterer eller undrer. I *BMV Sådan!* kan I beskrive, hvad kortlægningen viste, hvilke positive og negative sider I fandt ved børnemiljøet, samt hvordan I nåede frem til jeres konklusioner.

Når I har fået overblik over resultaterne fra kortlægningen, skal I konkludere, hvilke ting i jeres børnemiljø, der fungerer godt, og hvilke ting I skal gøre noget ved. Hvis I beskrev jeres visioner for børnemiljøet i forbindelse med planlægning af processen, kan I holde jeres kortlægningsresultater op imod dét, I blev enige om: Stemmer jeres opdagelser overens med visionerne? Skal I foretage ændringer, så virkeligheden i højere grad lever op til jeres og børnenes ønsker?

For at finde ud af hvilke ting, I skal gøre noget ved, skal I vurdere jeres resultater i forhold til de vilkår, der gør sig gældende for netop jeres dagtilbud eller institution:

- Er dette resultat godt eller dårligt for jer?
- Er der resultater, som er så graverende, at I skal sætte en indsats i gang nu og her, eller kan jeres tiltag vente lidt?
- Er der planer om fælleskommunale tiltag fx i forhold til renovering af legeplads eller ombygninger?
- I hvilken rækkefølge vil I prioritere jeres indsatser?

Fase 3: Handlingsplan

I skal lave en handlingsplan, hvor I angiver, hvilke løsninger I vil iværksætte for at udbedre de forhold, der ikke fungerer hensigtsmæssigt. I kan bruge *BMV Sådan!* til arbejdet med handlingsplanen. I skal angive rækkefølge og tidsramme for løsningerne. Det skal fremgå af handlingsplanen, hvem der er ansvarlig for at gennemføre de enkelte løsningsforslag, og hvornår de skal være gennemført.

Når I skal finde frem til løsningsmuligheder, kan I måske blive inspireret af de forhold i børnemiljøet, der fungerer godt. Måske er der elementer, som I kan lære af og overføre til de områder, der ikke fungerer så godt. Andre muligheder kan være at lave en brainstorm på en forældreaften eller et personalemøde, eller I kan lave en idékasse, hvor forældre, børn og personale kan komme med handlingsforslag.

Fase 4: Retningslinjer for opfølgning

I denne fase skal I fastlægge retningslinjer for, hvordan I vil følge op på handlingsplanen. I skal angive, hvem der er ansvarlig for at følge på de enkelte tiltag, og hvornår der skal følges op. Den faktiske opfølgning sker først senere, når tiltagene er realiserede. Hvis I skriver jeres retningslinjer for opfølgning ind i *BMV Sådan!*, er I færdige med børnemiljøvurderingen, og den er klar til offentliggørelse.

Offentliggørelse

Når *BMV*'en er færdig, skal I offentliggøre den i dagtilbuddet og på dagtilbuddets eller kommunens hjemmeside. I kan samtidig vælge at synliggøre jeres *BMV* på DCUM's børnemiljøkort.

VÆRKTØJ	HVAD ER DET?	HVORNÅR KAN I BRUGE DET?	HVAD FÅR I UD AF DET?
<i>Børnemiljøkortet</i> www.bm-kort.dk	Et elektronisk Danmarkskort, hvor alle dagtilbud kan synliggøre, at de har lavet deres <i>BMV</i> . Børnemiljøkortet tilbyder alle interesserede et samlet overblik over de dagtilbud, der har tilmeldt sig systemet.	· når I skal offentliggøre jeres <i>BMV</i> . Kortet linker videre til de forskellige dagtilbuds hjemmesider og <i>BMV</i> 'er, og på den måde giver kortet mulighed for vidensdeling dagtilbud imellem.	Dagtilbud, der benytter Børnemiljøkortet, får synlighed omkring deres <i>BMV</i> , og de bliver tilbudt at "skilte med det færdige <i>BMV</i> -arbejde" på egen hjemmeside med et <i>BMV</i> -ikon.

Evaluering

Når I har gennemført de handlingstiltag, som I har planlagt, følger I jeres plan fra fase 4 til at få evalueret de enkelte tiltag. I kan se på, hvordan det gik med de indsatser, der blev sat i værk: Opnåede I det, I ønskede? Det er også en god ide at evaluere selve processen med at lave jeres børnemiljøvurdering. I kan bruge både jeres gode og dårlige erfaringer, når I skal i gang med den næste børnemiljøvurdering.